

doplněno juxtou, „že takové přiznání se jejich k zemi jako by nikdá od nich Teobalda a Jana vykonáno nebylo přetrženo a z desk zemských vymazáno býti má“. K tomuto přetržení také skutečně následně došlo.¹³⁶⁹

Na první pohled by se nabízela hypotéza, že pokud strýcové Hokové nabyli českého inkolátu s pomocí falšovaných listin, mělo by být jejich přijetí od samého počátku neplatné a že spíše než o sankční ztrátu inkolátu se zde jednalo o vyslovení absolutní neplatnosti jeho nabytí. Tento logický konstrukt ovšem poměrně závažným způsobem zpochybňují dvě skutečnosti. Za prvé, uvedené dokumenty (tj. starší erbovní listy) se při přijetí do země nepředkládaly. Hokové měli k dispozici nepochybně pravou přímluvu císaře Rudolfa II. a konec konců i autentický majestát z roku 1607, kterým jim tento panovník šlechtictví s predikátem „von Zwaybrukh“ potvrdil i pro české a rakouské dědičné země, polepšil jim erb a udělil celou řadu dalších privilegií.¹³⁷⁰ Vycházet z konstrukce, že tento posledně uvedený list jim byl vydán na základě toho, že císaře uvedli v omyl, by znamenalo podsouvat zemským soudcům velmi sofistikované právní uvažování. Navíc lze znovu opakovat, že veškeré majestáty mohly mít vliv maximálně na stavovské zařazení Hoků, nikoliv na samotnou platnost jejich přijetí. To ostatně dokládá i druhá zásadní skutečnost: zatímco přiznání Hoků bylo mřežováno, samotný zápis o sněmovním přijetí v kvaternu relací podobným způsobem zneplatněn nebyl.¹³⁷¹ Přitom pokud by jejich přijetí mělo být neplatné od samého počátku, byl by toto jistě první akt, u něhož by se poznámka o neplatnosti měla objevit. Podle všeho tak platí, že i v tomto případě je třeba rozhodnutí zemského soudu hodnotit jako sankční, související se ztrátou cti a statků. Formulaci obracející účinky rozhodnutí jednoznačně *ex tunc* („jako by nikdá ... vykonáno nebylo“) se přitom dozajista táhla primárně k nabytí deskových statků, které jim byly odňaty.¹³⁷²

4.

Katalog rodů

Jestliže v předchozích kapitolách byla zkoumána normativní úprava českého obyvatelského práva i reálná administrativní praxe s přijímáním do země spojená, snaha o systematické zpracování inkolátní problematiky de facto nepřipouští jinou možnost, než věnovat dále pozornost i jednotlivým konkrétním osobám, jimž se rozhodnutím zemského sněmu českého inkolátu dostalo. Zjišťování okolností jejich přijetí, předchozích vazeb na české prostředí, následného majetkového zázemí a veřejných aktivit v Čechách a v širším kontextu v celé České koruně, to vše je nezbytné, aby se kontury načrtnuté v předchozím výkladu zalily barvami a vytvořily skutečně plastický obraz toho, jak se struktura české stavovské společnosti měnila pod vlivem imigrace.

Nabízí se celá řada legitimních způsobů, jak shora naznačené informace systematizovat. Pro účely této práce bylo nakonec zvoleno vytvoření abecedně řazených hesel věnovaných jednotlivým rodům, jejichž příslušníci se v Čechách ve sledovaném období usadili. Toto řešení se jevílo jako uživatelsky přehlednější než například seznam postavený na pořádku chronologickém.¹³⁷³ Nevyhnutelně ale otevřelo několik dalších rozhodovacích procesů. Předně vyvstala ne zcela samozřejmá volba, zda jako klíčovou položku pro řazení seznamu zvolit rodové jméno (příjmení), či predikát nově přijatých rodin. Obě řešení již byla v minulosti v české historiografii vyzkoušena, ani jedno ale není možné považovat za stoprocentně vyhovující. V první řadě je třeba upozornit na to, že některé šlechtické rodiny používaly pouze predikátu. U souboru rodin, které získaly v 16. a na počátku 17. století inkolát, je ovšem tato skutečnost kompenzována faktem, že mezi nimi byly i rodiny měšťanské, které naopak přídomku neměly právo používat. Ať by tedy bývala byla zvolena kterákoliv z uvedených variant, vždy by tato volba nevyhnutelně vedla k nedůslednosti v abecedním řazení (tj. rodové jméno bude muset být v některých případech zastoupeno predikátem, nebo naopak). K tomu je třeba dodat, že některé rody byly ve své době či jsou v dnešní historiografii spíše známé pod jménem, jiné pod predikátem. Nikdy tak nebude možné zcela zabránit tomu, aby některý rod nebyl do seznamu zařazen v rozporu s očekáváním uživatelů. Tomu by samozřejmě mohlo do jisté míry zabránit zdvojení hesel (tj. vytvoření hesel „jmenných“ a „predikátových“, z nichž jedno by pouze odkazovalo na druhé), jeho slabinou ovšem je zbytečné naddimenzování a do jisté míry i zneprůhlednění seznamu. V souladu s obvyklejší praxí bylo proto v této knize přistoupeno k vytvoření hesel, jejichž primární a systematizační položkou je rodové jméno.¹³⁷⁴

¹³⁶⁹ DZV 135, fol. A 30v (juxta).

¹³⁷⁰ K. F. FRANK, *Standeserhebungen und Gnadeakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblände bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823*, 2. Band, s. 211; A. RYBIČKA, *Poslední Rožmberkové a jich dědictví*, s. 371.

¹³⁷¹ DZSt 52, fol. L 21v – L 21'v.

¹³⁷² Z tohoto pohledu stojí za pozornost, že v berním rejstříku z roku 1620 se jak Teobald, tak Jan objevují jako vlastníci Žumberka a Chvalkova a příslušníci rytířského stavu. V. PEŠÁK (ed.), *Berní rejstříky z roku 1544 a 1620*, s. 116, 119.

¹³⁷³ Je otištěn v následující kapitole jako Tabulka 2.

¹³⁷⁴ Tuto variantu lze zřejmě spíše považovat za standardní – takto jsou uspořádány např. položky odkazující k jednotlivým šlechtickým rodům v Č. ZÍBRT, *Bibliografie české historie*, díl I., s. 284–631 (č. 6068–23194), či hesla v encyklopedickém díle P. MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*, díl I a II. Pozoruhodné řešení zvolil v dnes již klasickém díle A. SEDLÁČEK, *Českomoravská heraldika* [II]. Část zvláštní, který „*Staré rodiny v Čechách*“ seřadil podle predikátu (s. 89–331), zatímco „*Rodiny erbovní a přistěhované*“ řadil naopak podle rodového jména (s. 355–691).

V této souvislosti bylo zapotřebí vypořádat se s dalším ožehavým problémem, a tím je způsob transkripce jednotlivých jmen. Nejedná se pochopitelně o problém charakterizující jakýmkoliv způsobem tuto práci – naopak, před jeho řešením stojí všichni historici, kteří se zabývají dějinami české šlechty, a to prakticky v jakékoliv době a z jakéhokoliv pohledu. Většinu šlechtických jmen lze totiž v pramenném materiálu najít ve dvou či ještě více mutacích, přičemž na vině je jednak vícejazyčnost tohoto materiálu, jednak i lingvistický vývoj, který i v rámci jednoho jazyka vedl k proměnám transkripčního, případně i fonetického charakteru. Autor je pak postaven před volbu, zda se snažit udržovat dobovou podobu rodového jména a přídomku, nebo se spíše přizpůsobit jazykovému úzu současnému. Zároveň musí většinou přijmout i nelehké rozhodnutí, která z jazykových podob je ta nejrepresentativnější, jíž je třeba se přidržet. Většina historiků přistupuje k řešení těchto otázek víceméně intuitivně, což vede k tomu, že neexistuje jednotný či alespoň výrazně dominantní metodický přístup a že lze v české historiografii postřehnout citelnou absenci obecnějších pojednání, jež by se snažila některou z možných variant důsledněji argumentačně podepřít.

Světlou výjimku ve vztahu k tomuto konstatování představuje svěží studie Jiřího J. K. Nebeského, publikovaná v roce 2002.¹³⁷⁵ Autor v ní vtupně poukázal na těžko hájitelné tvary, ke kterým nevyhnutelně vede jazyková důslednost v kterékoliv podobě,¹³⁷⁶ a i když vyjádřil sympatie pro snahu o psaní „skutečných jmen“ (odkázal zde na Milana Bubna, jenž tímto termínem označil psaní jmen, „kterými se jedinci i celé rody podepisovali a dodnes je užívají“¹³⁷⁷), nakonec jako perspektivnější vyhodnotil „uzuální“ variantu, tj. používání takových tvarů šlechtických jmen, ke kterému v 19. a 20. století dospěla česká národní historiografie. Paradoxně ovšem právě u rodu, přes jehož dějiny a heraldiku se ke svým úvahám dostal, zvolil opačný přístup a rozhodl se preferovat německý tvar „Liechtenstein“...¹³⁷⁸

Koncept „skutečných jmen“ v sobě nese celou řadu komplikací, jak je dobře patrné i v novější české literatuře. Když vydal Petr Mašek v roce 2008 první díl svého monumentálního soupisu pobělohorské šlechty, v lakonickém úvodu konstatoval, že „jména rodů jsou uváděna v české podobě, tak jak tomu bylo zvykem v českých titulářích 18. století i schematismech a adresářích konce 19. století“. Poukázal přitom na to, že rozhodování mezi českou a německou podobou jména je svým způsobem i rozhodováním o národnostní příslušnosti, která je mnohdy obtížně řešitelná u jednotlivců a zcela neřešitelná u celých rodů.¹³⁷⁹ V následném seznamu se ale bez jakékoliv zjevné logiky mísí jména česká i německá – tak na jedné straně jsou tu Czerninové z Chudenicz, Lobkowiczové či Waldsteinové, na straně druhé Hýzrlové z Chodů, Křinečtí z Ronova a Vartemberkové.¹³⁸⁰

Jednoznačnou preferenci německých či přinejmenším germanizovaných tvarů rodových jmen se ve své publikaci o barokní šlechtě pokusil v roce 2011 obhájit Ivo Cerman. Ten v rámci úvodu k uvedené monografii v „Poznámce o psaní šlechtických jmen“ vymezil čtyři důvody, proč se držet „korektnější historické formy“ rodových jmen na úkor jejich novočeských prepisů:

1. Nekorektnost počestěných fonetických prepisů, které nebyly historicky používány.
2. Nezevšeobecnitelnost fonetických prepisů a nejistota ohledně toho, do jaké míry se má fonetičnost použít.
3. Neslučitelnost novočeských verzí s plnými názvy rodů.
4. Estetické hledisko, tj. nevzhlednost novočeských verzí rodových jmen.¹³⁸¹

Pozoruhodné je, že „nejpádnějším důvodem“ je v očích autora bod poslední, který je přitom zcela subjektivní a dává bezbřehý prostor pro polemiku, nevedoucí k jednoznačnému řešení. Autor uvádí jako příklad „nehezky“ tvarů Švarcnberky a Ditrichštejny, ne každého ale musí tyto podoby rodového jména urážet. A naopak, mnohým se může jevit přinejmenším nevkusnou germanizace krásného českého jména Valdštejnů do podoby Waldstein, byť začala být v určité dějinné periodě skutečně používána v úředních i soukromých písemnostech a zůstala oficiálním rodovým příjmením dodnes.¹³⁸² Jestliže pak Cerman právě Valdštejny používá jako příklad, jímž dokumentuje nepoužitelnost novočeských zvarů pro složená rodová jména, protože „rod Waldstein-Wartenberg by se v novočeské verzi musel jmenovat Valdštejnové-Stráž pod Ralskem“, jde o argumentaci do značné míry nekorektní. Současná podoba názvu města a zámku, podle něhož se jedna z větví Markvarticů od 13. století až do svého vymření psala (a jméno od ní posléze převzali i vzdáleně příbuzní Valdštejnové), je z hlediska podoby rodového jména pochopitelně naprosto irelevantní. Tvaru Valdštejn-Vartenberkové pak lze vytýkat nanejvýš to, že jde o českou mutaci německého jména, objeveního se v německy psaném císařském majestátu z roku 1758.¹³⁸³

Pokud jde o námitku, že současné fonetické české tvary nejsou na místě, protože nebyly historicky používány, i k ní je třeba přistupovat s maximální opatrností. Stojí ostatně za pozornost, že ji berou za svou především právě autoři, kteří se soustřeďují na období 17.–19. století, charakterizované mimo jiné i trvalým, tu silnějším, tu slabším, ale neustále přítomným germanizačním tlakem. Přinejmenším do Bílé hory byli ovšem Valdštejnové Valdštejny a Lobkovicové Lobkovic, i když v písemných pramenech té doby je lze nalézt jako Waldssteyny a Lobkowicze. Držet se těchto původních prepisových tvarů by se ale jevílo pošetilým: jazyk se v průběhu staletí vyvíjí, a to jak transkripčně, tak foneticky, a tohoto vývoje nejsou ušetřena ani jména osobní a rodová. České tvary rodových jmen tedy v žádném případě nejsou „ahistorické“, totiž je pouze v tom, že jich neuvžívají současní potomci dosud nevyměřelých rodů. Definitivní stabilizace příjmení jako zásadního identifikačního ukazatele totiž proběhla právě v 19. století a u šlechty jako privilegované společenské vrstvy došlo ve většině případů k přizpůsobení se dominantnímu jazykovému úzu německému. V té větvi historiografie, která se zabývá obdobím před Bílou horou, by ale naopak bylo zcela ahistorické a nekorektní vnucovat původem českým rodům německá jména, která se v dobové pramenné základně neobjevují buď vůbec, nebo jenom zcela minimálně. Tak Rožmberkové, kteří měli tu smůlu, že se pobělohorské germanizace nedožili, zůstanou zřejmě vždy Rožmberky a prepis jejich jména do tvaru „Rosenbergové“ těžko najde širší podporu, neboť u něj není o „nepřirozenosti“ nejmenších pochyb.

Nastíněný problém podoby šlechtických jmen je samozřejmě dvojnásob palčivý pro historiografická díla, jejichž záběr zahrnuje širší časový interval, a musejí se proto leckdy vypořádat s realitou měnicího se tvaru rodového jména v návaznosti na vývoj zemského jazykového prostředí. Předložená práce má proti nim tu výhodu, že její těžiště se omezuje na jediné století, v němž čeština v Čechách jednoznačně dominovala. Tomu odpovídá i ř-

¹³⁷⁵ J. J. K. NEBESKÝ, Liechtenstein nebo Lichtnštejn?, s. 2–6.

¹³⁷⁶ Dogmatická volba německého tvaru by vyžadovala prosazovat v české literatuře namísto Viléma z Rožmberka Viléma (či dokonce Wilhelma) von Rosenberg, naopak těžko stravitelní by se každému soudnému čtenáři museli zdát počestětní Vitlzpachové (Wittelsbachové), Jorkové (Yorkové) či Roani (knižata Rohanové).

¹³⁷⁷ M. BUBEN, Heraldika, s. 10.

¹³⁷⁸ Právě vývoji podoby příjmení moravských Lichtnštejnů a Ditrichštejnů věnoval později krátkou úvahu ještě Z. POKLUDA, O našich biskupech a také o neposedných písmenkách aneb Lichtenštejn nebo Liechtenstein, s. 190–191, o žádné obecné metodické řešení se ale nepokusil.

¹³⁷⁹ P. MAŠEK, Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti, díl I, s. 8.

¹³⁸⁰ P. MAŠEK, Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti, díl I, s. 157–159, 398, 510, 567–574, díl II, s. 395, 418–420.

¹³⁸¹ I. CERMAN, Šlechtická kultura v 18. století, s. 17–18.

¹³⁸² Pro zajímavost, české podoby rodového jména se důsledně drží i J. HRBEK, Barokní Valdštejnové v Čechách, passim, ačkoliv svou práci věnuje období, kdy sami Valdštejnové germanizačnímu tlaku podlehli.

¹³⁸³ Originál je v SOA Praha, Rodinný archiv Valdštejnů, Listiny, i.č. 106; prepis textu lze nalézt též v SAL, kniha č. 209, i.č. 82, fól. 118r–124r. Listinu editovali J. ŽUPANIČ – M. FIALA – P. KOBLASA, Šlechtický archiv c. k. ministerstva vnitra, s. 582–584, č. 245.

šení, které pro ni bylo nakonec zvoleno. Je jím důsledná bohemizace všech rodových jmen, jejímž prvořadým východiskem se staly dobové tvary, užívané v písemnostech vázících se k udělování obyvatelského práva dotčným osobám, případně k jejich dalšímu veřejnoprávnímu působení i soukromým záležitostem na půdě Českého království. Uvedené dobové tvary byly ovšem přizpůsobeny dnešní transkripci. Pokud docházelo k tomu, že tvar jména v pramenech kolísal, byl zvolen tvar nejčastější, respektive nejlépe odpovídající tradičnímu převodu německých jmen (tj. např. dodržování jednotného tvaru přípon, z nejčastějších jde o přípony -burku, -štejna, -štorfu apod.).

Ve prospěch výše uvedeného řešení hovoří ještě jeden, dosti podstatný argument. Většina nově přijatých obyvatel přicházela do Čech ze zemí německých, vedle nich se ale objevili i poměrně četní zástupci dalších evropských národů, ať již to byli Uhři, Italové, Poláci či přistěhovalci z destinací poněkud „exotičtějších“. Respektování jejich původních jmen by vedlo k pověstnému „babylonskému zmatení jazyků“, navíc řada z uvedených rodin se do Čech dostala přes jazykově německé prostředí, a jejich jména se tudíž v pramenech často vyskytují v sekundární, germanizované podobě.

Nicméně ani v této knize není nakonec zvolené řešení aplikováno zcela důsledně. Po dlouhém rozvažování bylo rozhodnuto držet se u rodů, které zanechaly v českých pobělohorských dějinách výraznější stopu, tradičního, českou literaturou kánonizovaného jména, a to i za cenu ad hoc rezignace na shora nastíněné zásady. Ze všeho, co bylo dosud o transkripci cizích jmen publikováno, se totiž nakonec jeví nejpravdivější a nejpoužitelnější Nebeského závěr, že „*sám jazyk je nedůsledný*“, doprovázený příklady toho, že jakékoliv důsledné řešení vede v jednotlivých případech k tvarům, které jdou zjevně proti přirozenému jazykovému citění i proti obvyklému úzu.¹³⁸⁴ A tak namísto českého „Firnberkové“, které zcela odpovídá českým raně novověkým pramenům, se v katalogu objevují „Fürstenberkové“ atd.

Velmi důsledně se naproti tomu při tvorbě hesel věnovaných jednotlivým rodům uplatňovala snaha o zachování jednotné struktury, která by usnadňovala možnost případného srovnávání a zejména následného kvantitativního a statistického vyhodnocení (s výjimkou několika zcela specifických případů, kde bylo nutno se od ní odchýlit s cílem dosáhnout logičtějšího řazení informací, a tím i větší přehlednosti textu).

Heslo je vždy uvedeno rodovým jménem a predikátem, přičemž v připojené poznámce je odkaz na podobu tohoto jména v základních českých encyklopedických přehledech – konkrétně v Zibrťově Bibliografii české historie (1900), Ottově slovníku naučném (1888–1909), Sedláčkové Českomoravské heraldice (1925), Pilnáčkových Staromoravských rodech (1930) a konečně v nedávno vydaném dvoudílném opusu Petra Maška, věnovaném pobělohorské šlechtě českých zemí (2008–2010). Vedle toho je reflektována i podoba jmen, jak je uvedli Josef Vítězslav Šimák ve studii o „jazykovém zákonu“ z roku 1615, v níž se pokusil sestavit seznam všech do země v předbělohorské době přijatých osob,¹³⁸⁵ a precizní monografie Martiny Hrdinové věnovaná dvěma „dírenským“ erbovníkům z druhé poloviny 17. století.¹³⁸⁶

První část hesla je věnována obecným informacím o rodině, tj. především jejímu původu a stavovskému zařazení. V případě, že se sociální status rodu či některých jeho linií v průběhu času měnil, jsou zde tyto změny zmíněny společně s odkazem na příslušné panovnické akty, které k nim *de iure* vedly. Je-li to považováno za účelné, objevuje se i zmínka o těch příslušnících rodu, kteří se o jeho vzestup zásadně zasloužili, snahou je ale spíše do detailů vztahujících se ke starším rodovým dějinám nezabředat.

Následně jsou sumarizovány základní údaje o tom, jakým způsobem se členové rodu dostali do české stavovské společnosti. Jsou zde údaje o jejich sněmovním přijetí a o dalších

krocích, které následně podnikli, aby své nabytí českého obyvatelského práva dovršili – tedy o vydání reverzu k zemi a vykonání přiznání k zemi při úřadu desk zemských. Jestliže tyto povinnosti nebyly realizovány, je na to rovněž upozorněno. V případě, že se do Čech postupně dostalo několik příslušníků rodu, jsou uvedené informace v chronologickém pořadí podány o každém z nich, přičemž je také definována jejich vzájemná genealogická vazba. V textu věnovaném reverzům k zemi, které jednotliví šlechtici či měšťané na sněmu přijatí vystavovali, jsou popsány pečeti, které jsou k nim přivěšené, a erbovní znamení na nich vyobrazená jsou dána do kontextu literaturou podchycené rodové heraldiky.

Pokud rodina již před svým zařazením do české stavovské společnosti měla s českým prostředím kontakty, ať již v podobě příbuzenských svazků, služby u královského dvora či působení v orgánech, pro něž nebyl český inkolát jako kvalifikační podmínka vyžadován, eventuálně (leckdy protiprávní) držby nemovitého majetku v českých zemích, nechybí samozřejmě upozornění na tyto skutečnosti, které pozdější nabytí obyvatelského práva svým způsobem předurčovaly.

Samotné přijetí do země ovšem představovalo pouze ryze formální akt, který mohl, ale nemusel přinést reálné konsekvence. Řada těch, kdo prošli sítím zemského sněmu a svými jednostrannými úkony nabytí inkolátu dovršili, se nikdy nepokusila získat v Čechách deskový statek a plně se do české stavovské společnosti asimilovat. Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, teprve na počátku 17. století vykristalizovala právní úprava inkolátu do té podoby, že zakoupení statku v Čechách (v nikoli zanedbatelné hodnotě 10 000 kop míšeňských grošů) či alespoň depozice odpovídající částky při deskách zemských se stalo rezolutivní podmínkou platnosti sněmovního přijetí. Do té doby bylo ponecháno na uvážení novopecených obyvatel Českého království, zda své přijetí hodlají okamžitě využít, či zda před nimi pouze otevřelo perspektivu do více či méně vzdálené budoucnosti.

V této souvislosti je na místě klást si při pohledu na seznam formálně do země přijatých cizinců celou škálu úzce souvisejících otázek. Do jaké míry se přijetí do země skutečně překrývají s následným vytvářením rodových majetkových základů na půdě českého království? Uplatňovali se nově usadlí obyvatelé v mocenském aparátu raně novověkého státu, nebo si tradiční česká šlechta držela své pozice a přistěhovalcům příliš prostoru ve veřejném životě neponechala? A měli sami přistěhovalci zájem se angažovat, nebo dobrovolně zůstávali do jisté míry inertní vůči okolnímu prostředí? S tím do určité míry také souvisí to, zda se Čechy staly skutečně jejich novým domovem, nebo si zde pouze vytvořili majetkové zázemí, které mělo více či méně doplňkový charakter k jejich původním državám za hranicemi českého státu. Odpověďmi na tyto otázky je v jednotlivých heslech věnován poměrně rozsáhlý prostor. Důraz je přitom kladen na dobu předbělohorskou, neschází ovšem ani případný poukaz na to, zda přijatá osoba či její potomci hráli nějakou úlohu v českých dějinách i po potlačení stavovského povstání. V některých případech získaly český inkolát po roce 1620 i další rodové linie: i tato skutečnost je z důvodu úplnosti přehledu stručně reflektována.

Celkem nevyhnutelně došlo k tomu, že rozsah hesel je různý. Promítá se do něj celá řada faktorů: namátkou lze jmenovat význam rodu a úlohu, kterou v českých dějinách hrál, rozsah jeho českých držav a zapojení jednotlivých členů do veřejného života. V neposlední řadě pak i zachovalost archivního materiálu, který české dějiny toho kterého rodu dokumentuje. Na druhou stranu, při tvorbě hesel byla ve hře i snaha, aby soubor informací o jednotlivých rodech byl co do rozsahu alespoň rámcově srovnatelný. Což ale vedlo k tomu, že se hesla v některých případech rozcházejí, pokud jde o míru detailnosti podávaných informací.

V každém případě, předkládaný soubor hesel není a nemůže být chápán jako soubor minuciózně pojatých biografií či prosopografií, ale jen jako výběr základních ilustrativních údajů, jež jsou relevantní z hlediska hodnocení historické úlohy rodu v českém prostředí. Stejně tak nebylo pochopitelně možné odkazovat na veškerou, zejména pak zahraniční, mnohdy

¹³⁸⁴ J. J. K. NEBESKÝ, Liechtenstein nebo Lichtnštejn?, s. 6.

¹³⁸⁵ J. V. ŠIMÁK, Příspěvek k výkladu zákona o zachování jazyka českého z r. 1615, s. 176–182.

¹³⁸⁶ M. HRDINOVÁ, Erby ctihodné šlechty slavného Království českého, passim.

obtížně dostupnou literaturu, věnovanou jednotlivým rodům či jejich konkrétním příslušníkům. V tomto směru představují prezentovaná hesla jen značně selektivní rozcestník.

Zpracovaná hesla, věnovaná jednotlivým rodům, respektive informační materie v nich soustředěná, jsou využita v následující závěrečné kapitole, která usiluje o jejich syntézu a zároveň i statistické vyhodnocení některých otázek, jejichž zodpovězení podle názoru autora může znamenat posun v poznání a porozumění raně novověkým imigračním procesům a reálnému uplatňování právních norem, která byla problematice obyvatelského práva (inkolátu) věnována.

4.1 z Althanu¹³⁸⁷

Předci pánů z Althanu s predikátem „von Altheim“ se objevují již ve 12. století jako příslušníci bavorské ministeriality. V řadách nižší šlechty zůstali až do druhé poloviny 16. století, kdy je k vzestupu dovedla věrná služba habsburské dynastii.¹³⁸⁸ Do značné míry se o to zasloužil Volf z Althanu († 1545), který vyženil dolnorakouské panství Murstetten a výrazně se angažoval po boku pozdějšího císaře Ferdinanda I. V tom ho následovali i jeho synové Kryštof († 1589), dolnorakouský vládní rada, Eustach († 1602) a Volf Vilém († 1592), kteří se 24. března 1574 dočkali za strany Maxmiliána II. povýšení do stavu říšských svobodných pánů s titulem „von und zu der Goldburg zu Murstetten“,¹³⁸⁹ přičemž Goldburg je název sídelního hradu murstettenského panství.

Právě tito tři bratři byli přijati za obyvatele Českého království na zemském sněmu v létě 1575. Intabulace vztahující se k osobě Kryštofa je datována 6. července,¹³⁹⁰ udělení inkolátu jeho bratrům bylo do desk vepsáno 26. srpna.¹³⁹¹ V té době byl již Kryštof radou dvorské komo-

¹³⁸⁷ Althann – Č. ZÍBRT, Bibliografie české historie, díl I., s. 286, č. 6197; Ottův slovník naučný, díl II., s. 19; P. MAŠEK, Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti, díl I, s. 21; z Althanu – J. V. ŠIMÁK, Příspěvek k výkladu zákona o zachování jazyka českého z r. 1615, s. 177; J. PILNÁČEK, Staromoravští rodové, s. 303, č. 1035; A. SEDLÁČEK, Českomoravská heraldika [II], s. 359; M. HRDINOVÁ, Erby ctihodné šlechty slavného Království českého, s. 177, č. rodu 6.

¹³⁸⁸ K tomu podrobněji K. JANÍČEK, K věrohodnosti rodové linie Althannů v sále předků na zámku ve Vranově nad Dyjí, s. 70–75. Sami Althanové odvozovali svůj původ od hraběte Baba, zmiňovaného již v 8. století. J. KIRNBAUER, Niederösterreichischer Adel, I. Abteilung, s. 9.

¹³⁸⁹ J. KIRNBAUER, Niederösterreichischer Adel, I. Abteilung, s. 9; K. F. FRANK, Standeserhebungen und Gnadeakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823, 1. Band, s. 17.

¹³⁹⁰ DZSt 45, fol. O 17v – O 18v („Páni jich [mil]o[s]t, rytířstvo a Pražané a jiní poslové z měst království českého. Jakož sou na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském v pondělí po svatých Filipu a Jakubu léta LXXV, za obyvatele království tohoto českého přijiti sou ráčili Hendrycha Štormberkýře z Štormberka a na Vildrperce, Rydeku a Lobenštejně, římského císaře Jeho [Milos]ti dvorskou říšskou radu, i s dědici jeho, a Kryštofa z Althamu a z Koltperku a na Murštatu, římského císaře Jeho [Milos]ti komory dvorské radu, i s dědici jeho, Volfa Šemberka z Šemberka a na Kutnhonu a Nový Starosti, hejtmána vrchního Jeho [Milos]ti kurfiřta saského nad horními městy, s syny jeho šestmi, Hanušem Volfem, Jiřím, Kryštofem, Hendrychem, Jetřichem, Ondřejem, tak, že ti synové jeho léta mající i nemající, přijda potom k letům, mají a sou povinni touž nižše psanou povinnost učiniti, a Gintera z Binu, ouředníka na Plankšteině, Jana Prechta z Rotburku s dědici jeho, a Hendrycha Pšefekorna z Otopachu etc. Na takový způsob, aby oni povinnosti všechny, kteréž králi Jeho [Milos]ti a stavům království tohoto náležejí, jako jiní obyvatelé podle zřízení zemského o cizozemcích, když se do země přijímají mají, ukazuje, učinili a jakž pořádek království českého a desk jest, v tom se ve všem zachovali, řád a práva podnikali, ničímž se nevymlouvajíce ani zastírajíc. S takovouto přítom další vejminkou, že oni nadepsaní Hendrych Štormberkýř z Štormberka i s dědici jeho, a Kryštof z Althamu a z Koltperku i s dědici jeho, a Volf Šemberk z Šemberka s syny jeho šesti, Hanušem Volfem a Jiřím, Kryštofem, Hendrychem, Jetřichem, Ondřejem, kteříž by léta měli i ti kteříž by potom k letům přišli, a Ginter z Binu, Jan Precht z Rotburku s dědici jeho, a Hendrych Pšefekorn z Otopachu, mají a povinni sou tak, jakž v tomto království od starodávna bývalo i také zřízením zemským a předešlými sněmy vyměřeno jest, v více pod jednou a neb pod obojí způsobou přijímajících se srovnati, i také kněžstvem pořádným, buď pod kapitolou kostela hradu pražského, aneb konsistoře pražské, kteříž se poslušenstvím spravují, se spravovati a jinak nic“).

¹³⁹¹ DZSt 46, fol. A 5v – A 6r („Páni jich milost, rytířstvo a Pražané a jiní poslové z měst království českého. Jakož jsou na sněmu obecním, kderýž držán byl na hradě pražském léta sedmdesátého pátého v pondělí po svatých Filipu a Jakubu, za obyvatele království tohoto českého přijiti jsou ráčili Eustachiusa z Althamu a z Koltperku a na Murštatu na Kyrchštatu, Jeho [Milos]ti císaře římského v Dolejších Rakousích nad regimenty radu, a Volfa Vilima z Althamu a z Koltperku na Murštatu a na Valtreksu nad Kampem, Jeho [Milos]ti císaře římského dvorský[h]o služebníka, oba i s dědici jich, kderéž mají

ry, jeho místo v dolnorakouské vládě převzal mladší Eustach. Volf Vilém v té době začínal svoji kariéru u císařského dvora. Podle zápisu v „Diáriu“ Sixta z Ottersdorfu žádal Kryštof i na místě svých nepřítomných bratrů společně s dalšími osobami o přijetí do země 4. července a z rozhodnutí sněmu „všem do zejtrího jest odloženo“.¹³⁹² Dále již Ottersdorf tuto kauzu nezmiňuje, je ale zjevné, že s největší pravděpodobností byla skutečně celá záležitost 5. července kladně vyřízena, když bylo hned další den intabulováno Kryštofovo přijetí (o jeho bratrech rozhodl sněm zřejmě později, snad s ohledem na jejich nepřítomnost).

Ve stejném pořadí složili Althanové i reverzy k zemi. Kryštof tak učinil 11. července 1575,¹³⁹³ Eustach a Volf Vilém vydali společný list 23. srpna 1575.¹³⁹⁴ Kryštofův list obsahuje uprostřed pod plikou podpis „Cristoff von Althan Freyherr m[anu] p[ropria]“, z pečeti z červeného vosku je odlomená levá část, takže je zachována pouze část opisu S+CRISTOF•V•ALTHAN•V•D GOL. Stejně tak jsou podpisy obsaženy i na reverzu jeho mladších bratrů. Nacházejí se rovněž pod plikou, a sice vlevo „Eustach v[on] Althan“, vpravo „Wolff Wilhelbm von Althan“. Levá, prasklá pečeť z červeného vosku má opis EVSTACHI•V•ALTHAN•V•D GOLT•Z•MRSTET•FREIHERR, pravá (rovněž z červeného vosku) WOLF WILH V ALTHAN•V•D GOLT•Z•MRSTET•FREIHERR. Všechny tři pečeti nesou totožné erbovní znamení: v poněkud netradičně tvarovaném štítu břevno, v něm stylizované písmeno A, v klenotu na knížecí čepici (!) jako klenot jedle (mluvící znamení). Barevné provedení tohoto jednoduchého

neb mítí budou. Na takový způsob, aby oni povinnosti všechny, kteréž králi Jeho [Mil]o[s]ti a stavuom království tohoto náležejí, jako jiní obyvatelé podle zřízení zemského o cizozemcích, když se do země přijímají mají, ukazuje, učinili a jakž pořádek království českého a desk jest, v tom se ve všem zachovali, řád a práva podnikali, ničímž se nevymlouvajíce ani zastírajíc. S takovouto přítom další vejminkou, že oni nadepsaní Eustachius a Volf Vilim z Althamu i s dědici svými mají a povinni sou tak, jakž v tomto království od starodávna bývalo i také zřízením zemským a předešlými sněmy vyměřeno jest, v více pod jednou a neb pod obojí způsobou přijímajících se srovnati, i také kněžstvem pořádným, buď pod kapitolou kostela hradu pražského, aneb konsistoře pražské, kteříž se poslušenstvím spravují, se spravovati a jinak nic“).

¹³⁹² SČ, díl IV., s. 318–392, č. 88 (zde s. 359).

¹³⁹³ RZ, i.č. 55 („Já, Kryštof z Althanu a z Goltpurku na Murštatě svobodný pán, Jeho Milosti císařské komory dvorské rada. Známó činím tímto listem obecně přede všemi, zvlášt' tu, kdež náležejí. Jakož sem s vůlí a vědomím nejjasnějšího knížete a pána, pana Maximiliána, římského císaře, uherského a českého etc. krále Jeho Milosti, pána mého nejmilostivějšího, jakožto krále českého a k tomu zemským povolením na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském léta Páně tisícého pětistého sedmdesátého pátého v pondělí po svatých Filipu a Jakubu, podle zřízení zemského ode všech tří stavuov království českého za obyvatele téhož království českého přijat. Že sem slíbil a tímto listem a zápisem slibuji, že žádného jiného za pána dědičného jmiti nemám mimo zřízení zemské království českého nežli krále českého korunovaného. A také ve všech povinnostech se srovnati s obyvateli téhož království českého nebo země české, řád a práva obvyknouti a je trpěti i obhajovati chci, tak, jakž všickni tři stavové království českého se zachovati povinni jsou, a tomu všemu dosti učiniti i s dědici svými a pod těmi všemi pokutami, jakž svolení a zřízení zemské ukazují. Tomu na svědomí pečeti sví vlastní k tomuto listu sem přivésti dal a rukou svou v něm sem se podepsal. Stalo se v Praze léta Páně tisícého pětistého sedmdesátého pátého v pondělí po svatým Kyliánu“).

¹³⁹⁴ RZ, i.č. 57 („My, Eustachius a Volf Vilim, bratři vlastní z Althanu a z Goltpurku na Muerštatě svobodní páni, Jeho Milosti císařské etc. rada v regiruňku Dolejších Rakouz a dvořenín. Známó činíme tímto listem obecně přede všemi, zvlášt' tu, kdež náležejí. Jakož sme s vůlí a vědomím nejjasnějšího knížete a pána, pana Maximiliána, římského císaře, uherského a českého etc. krále Jeho [Mil]o[s]ti, pána našeho nejmilostivějšího, jakožto krále českého a k tomu zemským povolením na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském léta Páně tisícého pětistého sedmdesátého pátého v pondělí po svatých Filipu a Jakubu, podle zřízení zemského ode všech tří stavuov království českého za obyvatele téhož království českého přijati. Že sme slíbili a tímto listem a zápisem slubujeme, že žádného jiného za pána dědičného jmiti nemáme mimo zřízení zemské království českého nežli krále českého korunovaného. A také ve všech povinnostech se srovnati s obyvateli téhož království českého nebo země české, řád a práva obvyknouti a je trpěti i obhajovati chceme, tak, jakž všickni tři stavové království českého se zachovati povinni jsou, a tomu všemu dosti učiniti i s dědici našimi a pod těmi všemi pokutami, jakž svolení a zřízení zemské ukazují. Tomu na svědomí pečeti naší (sic!) vlastní k tomuto listu sme přivésti dali a rukami svými vlastními v něm sme se podepsali. Stalo se v Praze v outerý v vigilii svatého Bartoloměje apoštola Božího, léta Páně tisícého pětistého sedmdesátého pátého“).

erbovního znamení bylo takové, že štít byl červený, břevno stříbrné a písmeno A černé, jedle v klenotu byla přirozených barev, přikryvadla červeno-stříbrná.¹³⁹⁵

Přiznání k zemi bylo u všech tří Althanů do desk zapsáno 3. září 1575, opět se tak ale stalo separátně pro Kryštofa a zbylé dva mladší sourozence.¹³⁹⁶

V případě Althanů následovalo přijetí do českého království těsně po jejich povýšení, již v roce 1578 získali Althanové také inkolát uherský.¹³⁹⁷ Lze předpokládat, že tímto rozšiřováním svého obyvatelsko-právního vztahu na jednotlivé země habsburského soustátí programově usilovali o to, aby jejich příslušnost k vyšší šlechtě vešla ve všeobecnou známost.

V zemích Koruny české se nedlouho po roce 1575 usadil Kryštof, zastávající od tohoto roku úřad prezidenta dvorské komory,¹³⁹⁸ jemuž bylo v roce 1577 na Moravě postoupeno zápisné panství kláštera Oslavany, na němž mu císař následujícího roku připsal částku 10 000 tolarů.¹³⁹⁹ Všichni tři bratři pak koupili v roce 1580 od císaře Rudolfa za 120 kop míšeňských grošů jednoho mana a tři poddané lidi na příbramském panství.¹⁴⁰⁰ Jak dlouho tento nevelký majetek drželi, není známo. V roce 1589 se v českém tituláři připomíná Kryštof, „svobodný pán z Althanu v Goldburku, Murštétu a Valdreichu“¹⁴⁰¹ a ještě v roce 1598 za něj v podbrdském kraji přiznával Oldřich Doudlebský z Doudleb 4 osedlé.¹⁴⁰² V berních soupisech z počátku 17. století již naproti tomu není po rodu ani památky.

¹³⁹⁵ Takto ho vyobrazuje na počátku 17. století Siebmacher, viz H. APPUHN (ed.), Johann Siebmachers Wappenbuch von 1605, s. 42, Tafel 22; dále např. Ottův slovník naučný, díl II., s. 19. novější variantu erbu (s dvěma prapory po stranách jedle v klenotu) popsali a vyobrazili R. J. MERAUVIGLIA-CRIVELLI, Der böhmische Adel, s. 215, Tafel 93, a H. KADICH – C. BLAŽEK, Der mährische Adel, s. 3, Tafel 1, kteří shodně v písmenu A viděli obsažené i T. Tuto interpretaci od nich převzal i J. PILNÁČEK, Staromoravští rodové, s. 303, č. 1035. O písmenech A a T psal i J. KIRNBAUER, Niederösterreichischer Adel, I. Abteilung, s. 9, který jinak zřejmě nejlépe popsal (a na Tafel 5 i vyobrazil) vývoj erbu. Na pečetích na reverzech k zemi je ale jednoznačně obsaženo pouze A. Stejně tak ve vyobrazení v českém erbovníku z 2. poloviny 17. století, jež zpřístupnila M. HRDINOVÁ, Erby ctihodné šlechty slavného Království českého, s. 497, č. 991 (blason na s. 177 je ovšem nepřesný a zejména zaměňuje jedli za palmu).

¹³⁹⁶ DZV 18, fol. N 29v („Kryštof z Althanu a z Golpurku a na Murštátě svobodný pán a Jeho Mi[los]ti císařské komory dvorské rada. P[řiznal]. Jakož jest přijat za obyvatele do země a Koruny české s povolením nej[š]asnějšího a nejnepřemohnějšího knížete pána, pana Maximiliána Druhého, voleného římského císaře, uherského, českého etc. krále etc., jakožto krále českého, a Koruny české, že jest se přiznal a tímto zápisem přiznává, že podle zapsání jeho listem pod pečeti jeho přivěšenou chce právo trpěti a práva obhajovati i také dopomáhati i všeckno učiniti jako jini obyvatel království tohoto českého. A žádného jiného za pána míti nemá než krále českého korunovaného. A to má učiniti a zachovati pod těmi všemi pokutami, jakž zřízení zemský ukazuje“); fol. N 29v – N 30r („Eustachius a Volf Vilim, bratři vlastní z Althanu a z Golpurku a na Murštátě svobodní páni a Jeho Mi[los]ti císařské rada v regirunku Dolejších Rakous a dvoření. P[řiznal]. Jakož sou přijati za obyvatele do země a Koruny české s povolením nej[š]asnějšího knížete pána, pana Maximiliána Druhého, voleného římského císaře, uherského, českého etc. krále etc. jakožto krále českého, a Koruny české, že sou se přiznali a tímto zápisem přiznávají, že podle zapsání jich listem pod pečeti jich přivěšenými chtějí právo trpěti a práva obhajovati i také dopomáhati i všeckno učiniti jako jini obyvatel království tohoto českého. A žádného jiného za pána míti nemají než krále českého korunovaného. A to mají učiniti a zachovati pod těmi všemi pokutami, jakž zřízení zemský ukazuje“).

¹³⁹⁷ J. KIRNBAUER, Niederösterreichischer Adel, I. Abteilung, s. 9.

¹³⁹⁸ T. FELLNER – H. KRETSCHMAYR, Die Österreichische Zentralverwaltung, I. Abteilung, 1. Band, s. 285, uvádějí, že byl prezidentem od 1. listopadu 1575 zřejmě do roku 1580.

¹³⁹⁹ RG 89, fol. 71r – 73v; L. HOSÁK, Historický místopis země Moravskoslezské, s. 348. Nezdá se ovšem, že by Kryštof usiloval o přijetí do země – v tomto směru zřejmě považoval za dostačující svůj nedávno získaný inkolát český. V roce 1578 (9. října) byla Kryštofovi vydána na Oslavany nová zástavní listina, již mu byla jejich držba pojištěna na třicet let. ČDKM-L, i.č. 233, sign. 506 M.

¹⁴⁰⁰ ČG-L, i.č. 2829, sign. L II 2156 (slib bratrů Althanů, že v případě prodeje těchto lidí je přednostně nabídnou císaři); SČ, díl V., s. 693, č. 332 (výzva k relaci do zemských desk). Srovnej též materiály uložené v SM, sign. A 6/34, i.č. 87, kart. 15.

¹⁴⁰¹ Tytulář Obsahugicy w sobě v Jazyku Českém předně, 1589, nestr.

¹⁴⁰² SČ, díl IX., s. 620–621, č. 486.

Na Moravě zůstaly Althanům i po Kryštofově smrti Oslavany, v roce 1601 se jeho syn Volf Dětrich († 1623) oženil se sestrou posledního moravského Krajíře¹⁴⁰³ a tím podpořil jak své postavení mezi moravskou šlechtou, tak majetkové zázemí. V roce 1609 koupili manželé společně panství Jaroslavice za 198 000 zlatých.¹⁴⁰⁴ Jiný syn Michal Adolf († 1636) postoupil v roce 1608 Jaroslavovi Libštejnskému z Kolovrat 3 poddané lidi ve vsi Pohoří, což je poslední doklad o majetkové držbě Althanů v Čechách v době předbělohorské.¹⁴⁰⁵ Na Moravě se ale rod uchytil pevně. Volf Dětrich získal v roce 1618 ještě Vranov nad Dyjí. Po potlačení stavovského povstání, v němž se kompromitoval, mu byly sice statky zkonfiskovány, obdrželi je ale jeho bratři Michal Adolf a Quintin Leo († 1634). Oslavany zůstaly v držení rodu do poloviny 17. století, Jaroslavice do roku 1790, Vranov nad Dyjí s přestávkami do roku 1793.¹⁴⁰⁶

V Čechách se Althanové znovu usadili v polovině 17. století, když Michal Ferdinand († 1658) získal sňatkem Králiky, které v roce 1657 přeměnil v rodinný fideikomis.¹⁴⁰⁷ V roce 1738 pak k němu Michal Jan († 1778) přikoupil Svojšice, které se staly novým rodovým sídlem. Fideikomis byl zrušen teprve po 1. světové válce v rámci pozemkové reformy.¹⁴⁰⁸ V souvislosti s návratem Althanů do Čech se sluší připomenout, že v roce 1668 (22. ledna) získal z milosti císaře Leopolda inkolát v českých zemích Viktor Ferdinand, svobodný pán z Althanu († 1676).¹⁴⁰⁹ De iure toho ale neměl zapotřebí, neboť byl přímým potomkem výše uvedeného Volfa Viléma z Althanu.

V Čechách a na Moravě žijící linie Althanů užívala hraběcího stavu, o což se zasloužil šora jmenovaný Michal Adolf, císařský diplomat a generál, jemuž byl říšský hraběcí stav udělen v roce 1608 a znovu společně s oslovením „Wohlgeboren“ potvrzen v letech 1609 a 1610 (ve druhém případě došlo také k polepšení erbu).¹⁴¹⁰ Podle jeho poslední vůle také všichni jeho mužští potomci museli užívat prvního křestního jména Michal, což činí rodovou genealogii nemálo nepřehlednou. V roce 1734 (22. ledna) obdrželi bratři Michal Jan († 1778), Michal Karel († 1745) a Michal Antonín († 1774) predikát „Hoch- und Wohlgeboren“.¹⁴¹¹

¹⁴⁰³ S. NOVÁKOVÁ, Krajířové z Krajku, s. 182.

¹⁴⁰⁴ MZD III BR, kniha XXXIV, s. 427–428, č. 91. Podle smlouvy byla kupní cena zaplacená hotově, dozajista ale převyšovala možnosti manželů a vyžadovala využití úvěru. K jeho vyrovnání prodala Kateřina z Krajku následujícího roku po bratrovi zděděné Dačice – viz ibid., s. 397, č. 45.

¹⁴⁰⁵ DZM 236, fol. Y 9r (Michal Adolf je tu uveden pouze s druhým křestním jménem).

¹⁴⁰⁶ L. HOSÁK, Historický místopis země Moravskoslezské, s. 108, 179–180, 348.

¹⁴⁰⁷ J. G. SOMMER, Das Königreich Böhmen, IV. Band, s. 283.

¹⁴⁰⁸ Základní údaje o pobělohorské držbě přináší P. MASEK, Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti, díl I, s. 21. Různé materiály k pozdější držbě Althanů v Čechách jsou soustředěny v ANM Praha, Genealogická sbírka H, kart. H 1, Althan, kde jsou uloženy také německy psané poznámky Františka Palackého k rodovým dějinám. Podrobný rodokmen viz NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 9.

¹⁴⁰⁹ ČDK, sign. IV D 1, i.č. 752, kart. 411; SAL, kniha č. 79, i.č. 32, fol. 388v – 391v; K. F. FRANK, Standeserhebungen und Gnadeakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823, 1. Band, s. 17. Viz též materiály v SM, sign. J 21/A 7, i.č. 1522, kart. 1002.

¹⁴¹⁰ SM, sign. S 209/A 24, i.č. 3326, kart. 2274; K. F. FRANK, Standeserhebungen und Gnadeakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823, 1. Band, s. 17.

¹⁴¹¹ ČDK, sign. IV D 1, i.č. 752, kart. 411; SAL, kniha č. 163, i.č. 58, fol. 287r – 288v; SM, sign. S 209/A 24, i.č. 3326, kart. 2274. Četné genealogické materiály k pobělohorským Althanům jsou v ANM Praha, Genealogická sbírka CH, kart. CH 1, Althan hr.

4.2 z Amštat¹⁴¹²

Patricijská rodina rakouského původu. Hansi Ambstedterovi, měšťanovi v Klosterneuburgu, byl majestátem vydaným 19. června 1603 říšskou kanceláří potvrzen a polepšen erb.¹⁴¹³ Rodové jméno je přitom očividně odvozeno od dalšího dolnorakouského města Amstetten.

Krátce před vypuknutím stavovského povstání, na sněmu v roce 1615, byl v Čechách za obyvatele přijat Jan Konrád z Amštat († po 1641). Zápis do zemských desk byl o tom učiněn 17. září.¹⁴¹⁴ Přímluvný list pánovníka se nedochoval, podle poznámky na intercesi za Jana Jakuba z Kynigsfeldu z 28. srpna 1615 mělo být nicméně psáno „in simili slovutnému Janovi Kundrátovi z Amštadu“.¹⁴¹⁵

Již 19. září vystavil Jan Konrád reverz k zemi a bezprostředně pod textem se v něm podepsal jako „Hans Conradt von Amstad“.¹⁴¹⁶ Reverz je mimořádný tím, že ačkoliv koroborační formule hovoří o tom, že dal Jan Konrád „pečeť mou vlastní k tomuto listu přitisknouti a přivěsiti“, ve skutečnosti je k němu přivěšena pečeť Anny Juliany Beřkovské z Amštat († 1639), nepochybně jeho sestry. V opisu je ANNA•IVLIANA BERZKOWSKA•Z•AMST (poslední písmena jsou ovšem jen velmi obtížně čitelná¹⁴¹⁷), v erbovém poli je znak s ležícím měsícem a nad ním hvězdou, měsíc s hvězdou jsou i v klenotu nad korunovanou přilbou.¹⁴¹⁸ Podle Augusta Sedláčka „měli prý znak modrý a v něm bílý měsíc rohy vzhůru obrácený a nad ním žlutou hvězdu. Tak je ozdobeno i modré křídlo na helmici“.¹⁴¹⁹ V erbovníku z druhé poloviny 17. století je znak vyobrazen právě v této podobě, jen půlměsíc a hvězda v klenotu jsou přímo na korunované helmě (nikoli na křídle), což ostatně odpovídá i pečeti přivěšené k reverzu. Při-

¹⁴¹² Amstatt – Č. ZÍBRT, Bibliografie české historie, díl I., s. 287, č. 6224; z Amsteten – J. V. ŠIMÁK, Příspěvek k výkladu zákona o zachování jazyka českého z r. 1615, s. 182; z Amštat – T. V. BÍLEK, Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618, s. 2; z Amštat – A. SEDLÁČEK, Českomoravská heraldika [II], s. 360; M. HRDINOVÁ, Erby ctihodné šlechty slavného Království českého, s. 178, č. rodu 8.

¹⁴¹³ K. F. FRANK, Standeserhebungen und Gnadeakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823, 1. Band, s. 19.

¹⁴¹⁴ DZSt 54, fol. B 4r – B 5v („Páni, rytířstvo, Pražané a jiní poslové z měst, všickni tři stavové království českého, na sněmu obecním, kderýž držán byl na hradě Pražském léta tohoto 1615, v pondělí po svatě Trojici a zavřin téhož léta v sobotu po svatém Jeronýmu, na milostivou přímluvu J[eho] M[ilosti] c[ísařské] jakožto krále českého a snažnou žádost Jana Kundráta z Amštatu s dědici a budoucími jeho za obyvatele království tohoto českého přijiti sou ráčili. Na ten a takový způsob, aby on s dědici a budoucími svými povinnost všecku, kteráž J[eho] M[ilosti] c[ísařské] jakožto králi českému náleží, a jako jiní obyvatelé podle zřízení zemského o cizozemcích, když se do země přijímají, ukazuje, učinil. A to konečně v šesti nedělich pořad zběhlých listů přiznávací složil, též i zápis dskami zemskými vykonal a jakž pořádek království tohoto českého a desk jest, v tom se ve všem zachoval, rád a právo podnikl, ničímž se nevymlouvajíc ani zastírajíc. S takovouto přitom další vejmkou, že on svrchu psaní Jan Kundrát z Amštatu s dědici a budoucími svými má a povinen jest, tak, jakž v tomto království od starodávna bejvalo i také zřízením zemským zapsáno a předešlými sněmy vyměřeno, v víře pod jednou, neb pod obojí způsobou přijímajících se srovnati, kněžstvem pořádným, buďto kapitolou kostela hradu pražského, a nebo konsistoře pražské hořejší nebo dolejší, kteří se poslušenstvím spravují, spravoval, i také aby statek v království tomto v půl létě pořad zběhlým od zavření sněmu tohoto, a to nejmíně za deset tisíc kop míš[enských], byl povinen koupiti a nebo té sumy, dokudž by téhož statku nekoupil, za zemi zanechati a ke dskám zemským do depozicí složiti, a dáleji jakž předešlými sněmy vyměřeno jest, se zachovati povinen byl“).

¹⁴¹⁵ SM, sign. J 21/K 41, i.č. 1531, kart. 1015.

¹⁴¹⁶ RZ, i.č. 269 („Já, Jan Kundrát z Amštatu. Znám činím tímto listem obecně přede všemi, jenž revers slove, a zvláště tu, kdež náleží. Jakož sem s povolením nejjasnějšího knížete a pána, pana Matyáše, z Boží milosti voleného římského císaře, uherského a českého krále etc., jakožto krále českého na sněmu obecním ode všech tří stavů království českého za obyvatele téhož království i s dědici a budoucími svými přijat. Že sem slíbil a tímto zápisem slibuji sám za sebe i za dědice a budoucí své, že žádného jiného za pána dědičného jímíti nemám nežli Jeho Milost krále českého korunovaného. A také se ve všech povinnostech s obyvateli téhož království českého, též v víře buď pod jednou, neb pod obojí způsobou přijímajících, spravovati a srovnávati, rád a právo podnikati, je trpěti a obhajovati i také dopomáhati. A tomu všemu, což se svrchu píše, i s dědici a budoucími svými dosti učiniti mám, tak, jakž všickni tři stavové téhož království českého se chovají, též se zachovati povinen sem. Tomu na svědomí pečel mou vlastní k tomuto listu přitisknouti a přivěsiti sem dal a v něm se vlastní rukou podepsal. Jehož datum v sobotu po svatě Lidmíle léta šestnáctistého patnáctého“).

¹⁴¹⁷ Vladimír Klecanda četl opis následovně: ANNA•IVLIANA•BERZKOVSKA•Z•ASS• OPVK, sign. IIIg, i.č. 45, kart. 9, č. 270.

¹⁴¹⁸ Štít s půlměsícem a hvězdou je jako znak Juliany vyobrazen i v B. PAPROCKÝ z Hlohola a z Paprocké Vůle, Diadochos id est Successio, O stavu rytířském, s. 130.

¹⁴¹⁹ A. SEDLÁČEK, Českomoravská heraldika [II], s. 360.

kryvadla jsou tu vyobrazena jako stříbrno-modrá.¹⁴²⁰

Přiznání k zemi vykonal Jan Konrád záhy poté – do trhového kvaternu zemských desk bylo zaznamenáno 7. října 1615.¹⁴²¹ Otázkou je, zda Jan Konrád skutečně nabyt inkolátu coby osoba stavu rytířského, jak soudil Vladimír Klecanda.¹⁴²² Užívání titulu „slovutný“ v materiálech české dvorské kanceláře a níže uvedené sňatkové aliance se sice zdají tuto hypotézu podporovat, avšak opačnou řečí hovoří dochovaná žádost císaře, datovaná 4. září 1615, v níž se Jan Konrád ucházel o intercesi k rytířskému stavu, aby byl přijat do jeho řad.¹⁴²³ Ve skutečnosti měl tedy status erbovního měšťana.

Příchod Jana Konráda, narozeného v roce 1581,¹⁴²⁴ do Čech vycházel prvotně z kontaktů rodinných: jeho výše zmíněná sestra se provdala za Mikuláše Beřkovského ze Šebířova († po 1628), pána na Horkách a Košetících, a sám Jan Konrád se někdy krátce před rokem 1615 oženil se Zuzanou z Leskovce, vdovou po Jáchymovi starším Španovském z Lisova.¹⁴²⁵ Právě tento sňatek byl pak nepochybně přímým impulzem k tomu, aby usiloval o nabytí českého obyvatelského práva. V berním rejstříku z roku 1615 přiznávala jeho choť na drobném statku Tomice v časlavském kraji 6 poddanských usedlostí.¹⁴²⁶

Ačkoliv katolík, podepsal Jan Konrád v průběhu stavovského povstání přísahu „zimnímu králi“ Bedřichovi Falckému, a byl proto po Bílé hoře vyšetřován. S ohledem na své vyznání byl ale v lednu 1622 osvobozen. V roce 1629 se zavázal složit za udělení pardonu částku 40 zlatých.¹⁴²⁷

Zřejmě teprve po Bílé hoře nabyt Jan Konrád drobného statku Chyšná na Pelhřimovsku. Jako „Jan Kundrát z Anštatu a na Chyšnej“ se připomíná ještě v roce 1641.¹⁴²⁸ Není známo, že by zanechal potomky.

4.3 Aostalo de Sala¹⁴²⁹

Rozvětvená stavitelská rodina Aostalů byla již dle jména nepochybně italského původu,

¹⁴²⁰ M. HRDINOVÁ, Erby ctihodné šlechty slavného Království českého, s. 496, č. 989.

¹⁴²¹ DZV 137, fol. L 24r („Jan Kundrát z Amštatu. P[řiznal]. Jakož jest přijat za obyvatele do země a Koruny české s povolením nejjasnějšího knížete a pána, pana Matyáše, z Boží milosti voleného římského císaře, uherského a českého krále, jakožto krále českého ode všech tří stavů Koruny české. Že se tímto zápisem přiznává za sebe, d[ědice] a b[udoucí] s[vé], že podle zapsání svého listem pod pečeti jeho přivěšenou chce právo trpěti a jeho obhajovati i také dopomáhati i všecko učiniti jako jiní obyvatelé království tohoto českého činiti povinni sou. A žádného jiného za pána dědičného jímíti nemá nežli Jeho M[ilost] krále českého korunovaného. A to má učiniti a zachovati pod těmi všemi pokutami, jakž dáleji zřízení zemské ukazuje“).

¹⁴²² V. KLECANDA, Přijímání do rytířského stavu v zemích českých a rakouských na počátku novověku, s. 117, č. 314.

¹⁴²³ SM, sign. S 209/A 29, i.č. 3326, kart. 2274.

¹⁴²⁴ NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, Materiále, A, s. 12.

¹⁴²⁵ Zuzana byla dcerou Jana Leskovce z Leskovce († 1584), který dosáhl krátce před smrtí přijetí do českého panského stavu, a jeho druhé choti Aleny Benedové z Nečtin. Narodila se okolo roku 1575, první sňatek uzavřela kolem roku 1608 a zemřela kolem roku 1630. J. JAREŠ, Heraldika a genealogie Leskovců z Leskovce, s. 166 (druhý Zuzanin sňatek s Janem Konrádem je tu datován „ok. 1615“). V NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, i.č. 558, je jako první Zuzanin manžel nedopatřením uveden Jáchym mladší Španovský z Lisova.

¹⁴²⁶ A. SEDLÁČEK (ed.), Rozvržení sbírek a berní r. 1615 dle uzavření sněmu generálního, s. 22, č. 82.

¹⁴²⁷ T. V. BÍLEK, Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618, s. 2.

¹⁴²⁸ SOA Třeboň, Sbírká matrik Jihočeského kraje, sign. Chýnov 1, s. 76.

¹⁴²⁹ Austalo z Salu, Avostali de Sala – Č. ZÍBRT, Bibliografie české historie, díl I., s. 289, č. 6367 a 6380; Avostalo de Sala – J. V. ŠIMÁK, Příspěvek k výkladu zákona o zachování jazyka českého z r. 1615, s. 177; Austalo de Sala – A. SEDLÁČEK, Českomoravská heraldika [II], s. 362.

jednotlivé její linie žily v 16. století na obou stranách italsko-švýcarské hranice. Erb a predikát „de Sala“ obdrželi majestátem vydaným 24. září 1554 v Pardubicích říšskou kanceláří a podepsaným Ferdinandem I. císařský architekt Jan Baptista Aostali († 1575), jeho bratři Antonín, Štěpán a František († po 1591) a další jejich příbuzný („strýc“) Bartoloměj.¹⁴³⁰

Dne 14. dubna 1579 byl do relačního kvaternu desk zemských vykonán zápis o udělení českého inkolátu Oldřichovi Aostalovi de Sala, císařskému stavebnímu mistrovi na Pražském hradě, který byl spolu s řadou dalších cizinců přijat na (generálním) sněmu zahájeném 9. února.¹⁴³¹ K udělení inkolátu ale došlo dost možná o poznání dříve, s největší pravděpodobností v první polovině března, kdy zpečetil svůj revers zároveň s Oldřichem v relaci jmenovaný Mikuláš Fictum z Ekstetu.

Sám Oldřich svůj revers zpečetil později, ale rovněž před provedením deskového zápisu o přijetí, konkrétně 10. dubna 1579.¹⁴³² Pod plikou vpravo je podepsán „Vlriko Aostalo de Sala“, k reverzu je přivěšena vosková miska, v níž je v černém vosku Oldřichova sekretní pečeť. Na ní je znak, štít s břevnem, v němž je poněkud nejasná stavba, v horním poli se nachází orlice, v dolní tři pruhy pokosem. Nad štítem jsou písmena V A S. Podle erbovního privilegia z roku 1554 mělo ale uspořádání erbu být poněkud odlišné: štít je popsán jako dělený, ve větší horní části „přední zeď domu z kvádrů vystavěná, dole uprostřed vrata; po stranách po jednom okně, nad tím tři okna a po obou stranách zdi zděná věž o málo nižší s cimbuřím“, ve spodní stříbrné tři červené pruhy pokosem, černá orlice s rozepjatými křídly je v klenotu.¹⁴³³ Obdobně (bez tinktur) popsal erb také August Sedláček, podle něhož byl ovšem v horním (větším) poli „dům se střechou o třech štítech, okna a vraty“.¹⁴³⁴

¹⁴³⁰ K. F. FRANK, Standeserhebungen und Gnadeakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823, 5. Band, s. 171 (rodové jméno uvádí ve tvaru „Vostali de Saba“). V materiálech shromážděných v NA Praha, Genealogická sbírka Dobřenský, Materiálie, S-Š, s. 3, se uvádí, že erb a predikát „de Sala“ obdrželi 9. srpna 1585 i Jakub a Jan Aostalové, patrně se ale jedná o omyl.

¹⁴³¹ DZSt 46, fol. J 21r – J 22v („Páni a rytířstvo a Pražané i jiní poslové z měst království českého na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském v pondělí po Hromnicích léta etc. sedmdesátého devátého. Jakož sou za obyvatele království tohoto přijíti ráčili Ditricha Švendu z Švendy, Jeho [Mil]o[s]ti císaře Rudolfa nejvyššího jákmistra v království českém i v jiných zemích k němu příslušících a hejtmana na Lysý, Hylmara z Qwerhaimu, Mikuláše Fictuma z Ekstetu, Jana Jiřího Purkštala z Purkštalu, Hanuše mladšího Tuchera z Šoverova, Michala Kaštnara, Jeho [Mil]o[s]ti císařské služebníka v kanceláři české, Kryštofa Lindnera, Voldřicha Austala z Salu, Jeho [Mil]o[s]ti císařské paumistra na hradě pražském i s dědici jich. Na takový způsob, aby oni povinnosti všechny, kteréž králi Jeho [Mil]o[s]ti a stavům království tohoto náležejí, jako jiní obyvatelé podle zřízení zemského o cizozemcích, když se do země přijímají mají, ukazuje, učinili a jakž pořádek království českého a desk j[es]t, v tom se ve všem zachovali, řád a práva podnikali, ničímž se nevymlouvajíc ani zastírajíc. S takovouto přitom vejminkou, že oni Jetřich Švenda, Hylmar z Qwerhaimu, Mikuláš Fictum, Jan Jiří Purkštaler, Hanuš mladší Tuchar, Michal Kaštnar, Kryštof Lindner, Voldřich Austal etc. mají a povinni sou, tak, jakž v tomto království od starodávna bývalo i také zřízením zemským a předešlými sněmy vyměřeno j[es]t, v víře pod jednou, a neb pod obojí způsobou přijímajících se srovnati, i také kněžstvem pořádným, buď pod kapitolou kostela hradu pražského, a neb konsistoře pražské, kteříž se poslušností spravují, se spravovati a jinak nic“). Edice zápisu je v SČ, díl V., s. 426–427, č. 227. Vladimír Klecanda chybně datoval tento zápis, učiněný v úterý po květné neděli, na 15. března. OPVK, sign. IIIa, i.č. 14, kart. 2 (s. 80, č. 70).

¹⁴³² RZ, i.č. 70 („Já, Voldřich Auostalo de Sala, Jeho Milosti římského císaře paumistr hradu pražského. Známé činím tímto listem obecně přede všemi a zvláště tu, kdež náleží. Jakož jsem s vůlí a vědomím nejjasnějšího knížete a pána, pana Rudolfa Druhého, z Boží milosti voleného římského císaře a uherského, českého etc. krále etc., jakožto krále českého a k tomu zemským povolením na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském léta etc. sedmdesátého devátého v pondělí po Hromnicích, podle zřízení zemského ode všech tří stavův království českého za obyvatele téhož království českého přijat. Že sem slíbil a tímto listem slibuji, že žádného jiného za pána dědičného míti nemám nežli krále českého korunovaného, mimo zřízení zemské království českého. A tak ve všech povinnostech s obyvateli království českého nebo země české, též v víře buď pod jednou, a nebo pod obojí způsobou přijímajících, i také kněžstvím (sic!) pořádným, buď kapitolou kostela hradu pražského, a nebo konsistoří pražskou, kteříž se poslušností spravují, se spravovati a srovnávat mám, řády a právo podnikati, je trpěti i obhajovati, tak, jako všickni tři stavové království českého se zachovati povinni jsou. A tomu všemu, což se svrchu píše, s dědici svými dosti učiniti mám pod těmi pokutami, jakž svolení a zřízení zemská ukazují, jinaké než jiné. K tomu na svědomí pečeť svou vlastní k tomuto listu přivěsiti s jistým a celým přiznáním sem dal. Stalo se v Praze v pátek po neděli postní, jenž slove Judica, léta od narození syna Božího tisícího pětistého sedmdesátého devátého“).

¹⁴³³ OPVK, sign. IIIa, i.č. 14, kart. 2 (s. 80, č. 70).

¹⁴³⁴ A. SEDLÁČEK, Českomoravská heraldika [II], s. 362. Sluší se ovšem upozornit na dosti zásadní nepřesnosti v chronologii, když dle uvedeného díla byl Oldřich přijat za obyvatele teprve v roce 1587 a k zemi se prý přiznal o další tři léta později.

Osobní přiznání k zemi při úřadu desk zemských vykonal Oldřich naproti tomu teprve 15. března 1581.¹⁴³⁵ Oldřich získal inkolát jako měšťan a teprve v roce 1586 byl přijat také do stavu rytířského, což bylo do zemských desk zaneseno prostřednictvím relace datované 12. prosince toho roku.¹⁴³⁶ Oldřich se následně ke stavu přiznal 27. června 1590.¹⁴³⁷

Aostalové se ovšem do Čech dostali již před polovinou 16. století – 30. července 1575 zemřel v Poděbradech svrchu již jmenovaný zámecký stavitel Jan Baptista Aostalo, který tu sloužil celých 30 let. Pohřben byl v tamním chrámu svatého Kříže.¹⁴³⁸ Pocházel z města Savosa na švýcarské straně Luganského jezera. Vedle toho žila v Praze i rodina Jana Marii, píšíciho se zprvu „de Augustal“ a později „a Vostali“, pocházející z Pambia, a posléze i Jana Baptisty de Sala de Como. Všechny tyto rodiny byly spřízněné, o svém příbuzenství měly povědomost a vzájemně se podporovaly. Jejich příslušníci žili vesměs v Praze.¹⁴³⁹ František Aostalo de Sala byl v roce 1591 přijat za měšťana na Malé Straně, přičemž jedním z těch, kteří se za něj zaručili, byl právě Oldřich.¹⁴⁴⁰

Oldřich Aostalo, přijatý za obyvatele v roce 1579, byl synem poděbradského stavitele Jana Baptisty Aostala. Již od dosažení dospělosti nepochybně působil ve službách habsburských panovníků, neboť v roce 1556 dostal od císaře Ferdinanda ke stavebním veselí soudek vína.¹⁴⁴¹ V roce 1567 byl jako stavitel přijat do služeb krále Maxmiliána.¹⁴⁴² Po Maxmiliánově smrti pokračoval ve službě u nově nastoupivšího císaře Rudolfa II. a stal se správcem úřadu stavitele Pražského hradu s ročním služným 200 kop míšeňských grošů.¹⁴⁴³ Poměrně rychle dosáhl značného bohatství, jak dokazuje např. vyúčtování z roku 1584, podle něhož mu komora dlužila 1 692 kop českých grošů a půl denáru.¹⁴⁴⁴

Již v roce 1569 získal Oldřich městské právo na Hradčanech a společně s Mikulášem Gebhartem tam koupil za 370 kop míšeňských grošů dům s malou vinicí, přičemž o tři roky později přikoupil i Mikulášovu polovici.¹⁴⁴⁵ Přijetí do země, k němuž došlo v roce 1579, lze tedy vnímat jako praktický doklad uplatnění normy schválené na zemském sněmu v roce 1575

¹⁴³⁵ DZSt 21, fol. E 24r („Voldřich Austalo z Salu, Jeho [Mil]o[s]ti římského císaře paumistr na hradě pražském. P[řiznal]. Jakož jest přijat za obyvatele do země a Koruny české s povolením nejjasnějšího knížete a pána, pana Rudolfa Druhého, voleného římského císaře, uherského, českého etc. krále Jeho Milosti, jakožto krále českého ode všech tří stavů Koruny české. Že j[es]t se přiznal a tímto zápisem se přiznává, že podle zapsání jeho listem pod pečeti jeho přivěšenou chce právo trpěti a práva obhajovati i také dopomáhati i všecko učiniti jako jiní obyvatelé tohoto království českého povinni učiniti sou. A žádného jiného za pána dědičného míti nemá nežli krále českého korunovaného. A to jmá zachovati pod těmi všemi pokutami, jakž zřízení zemská ukazují“).

¹⁴³⁶ DZSt 47, fol. L 17r – L 17v; editováno v SČ, díl VII., s. 59, č. 42.

¹⁴³⁷ DZSt 25, fol. J 2r – J 2v; V. KLECANDA, Přijímání do rytířského stavu v zemích českých a rakouských na počátku novověku, s. 102–103, č. 185.

¹⁴³⁸ Č. KLÁSEK, Poděbrady v minulosti i přítomnosti, s. 68.

¹⁴³⁹ Podrobněji OPVK, sign. IIIa, i.č. 14, kart. 2 (s. 80, č. 70). Potomstvo Jana Marii Aostala lze dobře rekonstruovat na základě zápisu z roku 1590 v AHMP Praha, Sběrka rukopisů, sign. 2215, fol. B 28v – B 29v.

¹⁴⁴⁰ AHMP Praha, Sběrka rukopisů, sign. 567, fol. 20v.

¹⁴⁴¹ RG 57, fol. 414r – 414v (císařské povolení, odvolávající se na Oldřichovu žádost a datované 10. června).

¹⁴⁴² RG 78, fol. 235r.

¹⁴⁴³ RG 99, fol. 114v – 115v (zde i rozhodnutí o jiných finančních plněních v Aostalův prospěch). Další peněžité částky měl Oldřich obdržet na základě císařských rozhodnutí z let 1579 a 1582. RG 87A, fol. 323v – 324r; SČ, díl VI., s. 258–266, č. 155 (zde s. 260).

¹⁴⁴⁴ SM, sign. A 55/1, i.č. 136, kart. 63.

¹⁴⁴⁵ AHMP Praha, Sběrka rukopisů, sign. 573, fol. 12v („Voldřichovi Austovi de Savoza dáno jest právo městské“, datováno 11. srpna 1569); sign. 61, fol. 103r, 103v. Právě tyto zápisy v městských knihách jsou hlavním vodítkem k identifikaci švýcarské Savosy jako místa Oldřichova původu. Na druhou stranu, v roce 1585 si Oldřich vyžádal na císaři Rudolfovi II. dovolenou s tím, že chce navštívit příbuzné v Itálii. SM, sign. A 55/1, i.č. 136, kart. 63.